

ASPECTE DIN VIAȚA COTIDIANĂ A FAMILIEI LUI MIHNEA AL II-LEA TURCITUL REFLECTATE ÎNTR-O CORESPONDENȚĂ PARTICULARĂ DE EPOCĂ

Irina Costea

Domnia voievodului muntean, Mihnea al II-lea Turcitul, de la sfârșitul secolului al XVI-lea, nu s-a bucurat în mod special de atenția istoricilor, deși numărul documentelor emise de acesta este considerabil.

În lucrările de istorie generală s-a subliniat doar renegarea credinței creștine de către Mihnea și supunerea sa față de Poarta Otomană, puterea suzerană. Concluziile acestor lucrări explică dezinteresul cercetătorilor față de domnia lui Mihnea al II-lea Turcitul prin contextul politic creat la Dunărea de Jos de rivalitatea dintre Imperiul Habsburgic și Imperiul Otoman și prin transformările survenite pe plan intern de clasa politică aflată la conducerea statului.

Există totuși câteva studii care punctează strict doar unele aspecte dispartate legate de familia domnului fără a se crea o coeziune a evenimentelor.

Dacă până la jumătatea secolului al XVI-lea domnul era ales de boieri și confirmat de Poartă, ulterior sultanul afirma ferm dreptul de stăpân al celor trei țări românești (după 1526 și Transilvania a intrat sub suzeranitatea otomană), numindu-l direct pe domn. Într-un document din 8 ianuarie 1586 Mihnea cerea mănăstirii Tismana, scutită de darea față de domnie ca toate așezămintele religioase din țară, să-l ajute la plata *haraciului cinstitului împărat și pentru nevoia și greutatea Țării Românești pe care le are de la turci*¹. Domnul recunoștea suzeranitatea otomană de drept, motiv pentru care în timpul domniei sale istoria nu a punctat nici o acțiune ostilă Imperiului Otoman. Creșterea tributului Țării Românești față de Poartă, în această perioadă, este un argument în susținerea schimbării raporturilor dintre cele două state, de la o suzeranitate formală spre una efectivă.

În plan intern se constată tendința unei stabilități dinastice prin eliminarea pozițiilor divergente ale grupărilor boierești. În același timp boierimea cunoștea o transformare profundă dintr-o clasă cavalească și seniorială într-o nobilime cu însușiri aristocratice². Una din cauzele care au determinat schimbarea statutului boierimii a fost implicarea unei părți a acesteia în activitățile care presupuneau

¹ *Documente privind istoria românilor veacul XVI, B., Țara Românească*, vol. V, (1581-1590), Editura Academiei, 1952, doc. nr. 236, p. 223-224.

² Andrei Pippidi, *Tradiția politică bizantină în țările române în secolele XVI-XVIII*, București, 1983, p. 110.

acumularea și manevrarea de bani. O altă sursă importantă de venit a boierimii o constituia îndeplinirea slujbelor în sfatul domnesc. Toate acestea au dus la o schimbare a mentalității elitei politice, care încearcă să-și redefinească rolul jucat în conducerea statului, implicându-se din ce în ce mai mult, uneori în opoziție cu domnia.

În acest context politic de la sfârșitul secolului al XVI-lea, prezentat sumar, în care relațiile politice tradiționale dintre Țara Românească și Imperiul Otoman, pe de o parte și domn și boieri pe de alta, au suferit schimbări conjuncturale, putem contura, grație unei corespondențe particulare, câteva aspecte din modul de viață al familiei domnești, cotidianul scăpând atenției cercetătorilor. Acest tip de surse istorice pot reflecta mai bine viziunea politică, imaginea pe care o are domnul și rudele apropiate față de instituția domniei pe care o reprezintă și soluțiile găsite pentru a se menține la conducerea statului.

De la Doamna Ecaterina Salvaressa, mama lui Mihnea al II-lea, s-a păstrat o serie de scrisori adresate Mariei Adorno Vallarga, sora sa aflată la mănăstirea San Maffio din Murano (Veneția). Corespondența între cele două surori este completată de scrisorile unor apropiați ai familiei care au mijlocit legătura dintre ele, printre care se numără Pascal de Marini Poli și Benedetto Gajan, negustori, persoane influente din elita venețiană a epocii. Cele 35 de scrisori datând din perioada 1574-1595, au fost găsite în arhiva mănăstirii San Maffio din Murano, unde a murit Maria Adorno Vallarga. După 1894 ele au fost achiziționate de Academia Română, fiind publicate de N. Iorga în 1896³.

Pentru a ne putea mai lesne imagina relațiile dintre membrii familiei domnești și mentalitatea epocii se cuvine să facem un scurt istoric al familiei. Înainte de a fi domn al Țării Românești, Alexandru al II-lea Mircea, tatăl lui Mihnea al II-lea Turcitul, a fost în exil la Rhodos și Alep. La Constantinopol a cunoscut-o pe Ecaterina Salvaressa, cu care s-a căsătorit prin 1558, în Pera⁴. Aceasta avea două surori, Maria Adorno Vallarga și Lucreția (căsătorită a doua oară cu vistierul lui Mihnea, Constantin Frangopulos din Pera) și doi frați: Zanetto Salvaressa din Messina și Francesco din Murano⁵. Cele două surori, Maria și Lucreția sunt dintr-o primă căsătorie a mamei lor cu Nicolae Vallarga, italian din Constantinopol, iar Ecaterina dintr-o a doua căsătorie, după moartea primului soț. Tatăl Ecaterinei aparținea familiei chiote a Salvaressilor, care altădată fusese

³ N. Iorga, *Contribuțiuni la istoria Munteniei din a doua jumătate a secolului al XVI-lea*, în "Analele Academiei Române Memoriile Secțiunii Istorice", seria II, tom XVIII, București, 1896.

⁴ Nicolae Ghinea, *La famille de la princesse Catherine Salvaressa*, în "Revue Roumaine d'Histoire", tom. XXII, nr. 4, 1983, p. 393-395. Despre cei doi frați nu se cunoșteau multe detalii până la apariția acestui articol, doar unul era menționat de N. Iorga doar ca ipoteză.

⁵ N. Iorga, *Istoria românilor*, ediția a doua, vol. V, *Monarhii*, îngrijit de Constantin Rezachievi, București, 1998, p. 123.

*ilustră și bogată*⁶. Numele mamei ei rămâne învăluit în mister pentru că el nu este menționat în nici un act sau scrisoare⁷. Se pare că aceasta a murit în jurul anului 1577, deoarece într-o scrisoare a Ecaterinei către Mărioara, după a doua căsătorie a surorii lor, Lucreția, îi spune acesteia că actualul lor cîmnat este *vărul mamei noastre vitrege*⁸. Așadar tatăl Ecaterinei se recăsătorea la acea dată, după moartea soției sale, mama Ecaterinei, Mariei, Lucreției și probabil a celor doi fii.

Maria a fost căsătorită cu genovezul Fabrizio Adorno din familia dueală genoveză⁹. Din 1573, după moartea soțului aceasta a trăit la mănăstirea San Maffio din Murano, ca mireană, așa cum am menționat anterior, fiind susținută material de Ecaterina. Corespondența între cele două surori se păstrează începând din 1574.

Cealaltă soră, Lucreția¹⁰, a fost căsătorită prima oară cu messer Xenos cu care a avut trei fiice: Ester sau Prepia, Benedetta sau Benetta și Păuna¹¹. Ester s-a căsătorit cu raguzanul Ioan de Marini Poli¹², fratele lui Pascal de Marini Poli, Benetta cu Părvu clucer (ctitor la Bucovăț alături de tatăl său, Stepan mare ban), iar Păuna cu spătarul Petru „Richiacana„. Rămasă văduvă în 1577, Lucreția s-a căsătorit a doua oară cu vistierul Constantin Frangopulos și va trăi împreună cu fiicele sale în Țara Românească.

Familia dinspre mamă a lui Mihnea al II-lea provenea, așadar, dintr-un mediu tolerant din punct de vedere etnic și religios, avea origini italiene, dar era puternic influențată de mentalitatea coloniei grecești din Constantinopol. Cu toate acestea, Ecaterina Salvaressa se dovedește a fi mai mult conservatoare și tradițională în gândire, dar cu reale calități de adaptare la mediul românesc.

Viziunea religioasă bizantină și conservatoare a Doamnei Ecaterina Salvaressa

Ecaterina Salvaressa era de religie catolică, dar noua calitate de Doamnă a Țării Românești o determină să-și schimbe confesiunea pentru o mai bună integrare în datina locului. Din acest motiv nu este de acord ca sora sa, Maria, să vină în țară, explicându-i acesteia într-o scrisoare că *nu se cuvine* ca familia domnească să aibă în preajmă o rudă care nu este de religie ortodoxă¹³. Cu atât mai mult cu cât cealaltă soră, Lucreția care trăia lângă Ecaterina adoptase la rândul ei credința ortodoxă¹⁴.

⁶ Nicolae Ghinea, *op. cit.*, p. 392.

⁷ Ibidem, p. 391.

⁸ N. Iorga, *Contribuțiuni...*, p. 25.

⁹ Ibidem, p. 8.

¹⁰ Ibidem, p. 7.

¹¹ Ibidem, p. 26.

¹² Ibidem, p. 65.

¹³ Ibidem, p. 53-55.

¹⁴ Nicolae Ghinea, *op. cit.*, p. 395.

Pe lângă obligațiile de Doamnă a Țării, Ecaterina s-a ocupat și de acțiuni caritabile pentru comunitatea ortodoxă din Pera. Astfel, aflăm din scrisoarea din 15 iulie 1583, de la Maria, care era strâmtorată cu banii, că sora ei face pomeni în colonia constantinopolitană și dorește să o facă părtaşă și pe ea, căci *“e rușine ca ea, sora unei doamne să trăiască în lipsă”*¹⁵. În scrisoarea din 24 februarie 1578 Ecaterina răspundea unei noi cereri a Mariei de a veni în Țara Românească: *“să mergi la o biserică frâncă și noi la alta grecească, e rușine și ne disprețuiește lumea, adăugând că oamenii nu sunt ca la Constantinopol și Pera unde-s amestecați greci și frânci la un loc”*¹⁶. Din aceeași scrisoare reiese că Maria știa că sora sa răscumpăraseră o roabă cipriotă cu o sumă de bani considerabilă și îi reproșează acest lucru. Ecaterina o liniștește *“cât voi fi sănătoasă te voi îngriji”*, iar despre acțiunea ei îi atrage atenția că *“supărăm pe Dumnezeu”*, în sensul că pretențiile Mariei sunt exagerate în condițiile în care îi trimitea bani regulat și că era de datoria ei să ajute și pe alți creștini, dacă asta îi stătea în putere.

În anul 1582 a avut loc căsătoria lui Mihnea al II-lea cu Neaga, fiica boierului buzoian¹⁷, Vlaicu clucer. Într-o scrisoare Ecaterina Salvaressa relatează Mariei: *“Dacă mă întrebi despre mireasa ce i-am luat lui Mihnea voievod, e fată de boier localnic și într-adevăr trebuia să fie, și mi-ai scris și domnia ta s-o iau din neam înalt dar n-a putut să-mi vie la socoteală. Să fie bărbatul bun, el cinsteste femeia...”*.

Abilitatea politică a Doamnei Ecaterina Salvaressa

Prima domnie a lui Mihnea al II-lea s-a desfășurat sub regența mamei sale și a sfetnicilor credincioși răposatului domn, Alexandru al II-lea. Aceasta semnează într-o scrisoare către sora sa cu titulatura *“Doamna Ecaterina a Ungro-Vlahiei”*¹⁸, iar Mihnea, deși el era domn de drept a semnat al doilea. Autoritatea efectivă pe care a deținut-o mama lui Mihnea poate fi atestată prin iconografia bulelor sigilare unde alături de domn este reprezentată și mama acestuia precum și în inscripția de la Bucovăț¹⁹.

În corespondența cu Maria Adorno, Doamna Ecaterina folosește în două scrisori din 1576, atunci când se referă la Mihnea, apelativul domnesc *Mihnea Voievod*²⁰. Imediat după numire și după ceremonia de primire a steagului de investitură în domnia Țării Românești, Doamna Ecaterina scria surorii ei că toate acestea au necesitat mari cheltuieli, dar îi trimite totuși și ei suma de 200 de

¹⁵ Ibidem, p. 55.

¹⁶ Ibidem, p. 30-31.

¹⁷ N. Iorga, *Contribuțiuni...*, p. 36.

¹⁸ Ibidem, p. 26-29.

¹⁹ Ecaterina Cincheza-Buculei, *Nouveaux feuillets dans la chronique murale de Bucovăț* în *“Revue Roumaine d'Histoire”*, tom XXVIII, București, 1989, p. 473.

²⁰ N. Iorga, *Contribuțiuni...*, p. 15, 20-21.

galbeni²¹. Într-o altă scrisoare adresată tot Mariei Adorno de către Doamna Ecaterina, (ceva mai târziu datorită unor probleme ale poștei) la 25 martie 1578, îi anunță acesteia moartea lui Alexandru al II-lea Mircea²². Deoarece Mihnea era minor, Doamna Ecaterina a exercitat regența în această primă domnie a fiului ei. Ea s-a sprijinit în conducerea statului pe un grup de boieri credincioși din țară²³. Din acest motiv, regența ei s-a desfășurat cu autoritate și pace din partea boierilor, care nesimțindu-se excluși din viața politică (așa cum procedase Doamna Chiajna), au stat alături de *Doamna Ecaterina a Ungro-Vlahiei*.

În perioada regenței Doamna Ecaterina s-a străduit să nu pună în pericol tronul moștenit de fiul ei. Ea era conștientă că țara, chiar dacă era o moștenire de drept a familiei soțului, nu era totuși țara ei și a avut grijă să nu intre în conflict cu partenerii politici-marea boierime. În acest sens stau mărturie amintitele scrisori prin care putem întrezări viziunea personală privind noul ei statut, de soție și mamă de voievod. În scrisoarea din 24 februarie 1578 Doamna Ecaterina recunoaște că *“această țară nu e moștenirea noastră, azi suntem și mâine nu suntem, după voia lui Dumnezeu, și ne aflăm în mâna tarcului și nici noi nu știm până unde vom fi până la capăt”*²⁴.

Contextul politic intern poate fi dedus încă din primele scrisori păstrate. La 16 februarie 1574 Doamna Ecaterina răspundea unei noi cereri de bani a Mariei, scriindu-i că știe că *“ai scăpătat și ai sărăcit și ai nevoie de spijin”*²⁵. Suma de bani trimisă de această dată era mult mai mică deoarece *“ne-a lovit nevoie mare, din cauza întâmplărilor momentului pe care nu le pot scrie cum au ajuns lucrurile de am făcut multe cheltuieli și mari”*²⁶. Ne aflăm în mai 1577, perioadă cunoscută ca fiind dificilă pentru situația politică și financiară a familiei domnești. Alexandru al II-lea Mircea era grav bolnav, Mihnea abia obținuse steagul de domnie de la sultan și fusese nevoit să se confrunte cu un pretendent, Bernardo Rosso. Acesta beneficia de jurămintele false ale unor boieri conform cărora el era fiu de domn, boieri pe care Alexandru al II-lea nu a ezitat să-i omoare. Numele acestui pretendent apare în următoarea scrisoare din 18 iunie, același an, redactată de Benetto Gagliano, cu mai multe amănunte *“au mărturisit că e fiul lui Basarab, cea mai nobilă familie din Muntenia”*²⁷. Autoritatea Doamnei Ecaterina se pare că se exercita încă din ultimii

²¹ Ibidem, p. 23-24: *“căci fiul meu a ajuns domn și avem multe cheltuieli și unul Dumnezeu știe și avem și multe amărăciuni”*.

²² Ibidem, p. 24: *“că la încetarea din viață a răposatului domn, a fost făcut, cu ajutorul lui Dumnezeu, Mihnea voievod, domn...”*.

²³ Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova sec. XIV-XVII*, Editura Enciclopedică, București, 1971, passim.

²⁴ N. Iorga, *Contribuțiuni...*, p. 31.

²⁵ Ibidem, p. 22.

²⁶ Ibidem, p. 22.

²⁷ Ibidem, p. 22.

ani ai domniei soțului ei deoarece, în aceeași scrisoare este menționat și deznodământul acestui incident: *“Și acum Guvernul a asigurat pomenitei Domniei Tale surori, pe care Dumnezeu facă să-l poată păstra cu bucurie și înțelepciune și pe viitor, împreună cu domnul Alexandru”*²⁸. În legătură cu acest pretendent la tronul Munteniei, negustorul venețian, Benetto Gagliano menționează că Doamna Ecaterina *“a avut puțină trudă cu un Doctor Rosso”*²⁹. Putem înțelege din aceasta afirmație că acum Doamna Ecaterina era cea care conducea efectiv și tot ea primise confirmarea din partea sultanului. La 15 iulie 1583 Maria îi răspundea Ecaterinei că aflate despre *“marea și buna cârmuire a domniei tale”*³⁰.

În timpul guvernării sale Doamna Ecaterina s-a confruntat cu o serie de probleme despre care aflăm și din corespondența cu sora sa, Maria. La 14 ianuarie 1584 cea dintâi îi scria surorii sale să nu se îngrijoreze *“de nenorocirea ce ne-a lovit căci așa e obiceiul țării acesteia când vreau să pună un alt domn scot pe cel dintâiu și-l trimite aiurea precum au făcut cu Petru Voievod, unchiul nepotului tău și acum află că domnește iarăși în Moldova”* și în continuare afirmă că *“lumea aceasta are așa obiceiul când scot din domnie pe un domn nu-l lasă să stea la Constantinopol”*³¹.

Se pare că Doamna Ecaterina Salvaressa se obișnuise cu deseale situații tensionate în care trebuia să intervină la Constantinopol cu bani sau cadouri pentru a menține pe fiul ei în domnia Țării. Numai că de această dată rivalul nu este altul decât Petru Cercel, care se bucura de sprijinul regelui Franței și care făcuse o bună impresie sultanului prin comportamentul și inteligența sa. Din aceeași scrisoare aflăm că familia domnească se afla exilată la Rhodos și face demersurile necesare pentru a reveni în țară, dar situația financiară nu-i permite momentan să facă excese. Doamnă Ecaterina se împacă cu ideea că a pierdut domnia temporar, dar nu-și imaginea gravitatea acestei probleme. Exilul lor nu se va încheia la Rhodos, ci vor fi trimiși de sultan la Tripoli, în Africa de Nord, contrar obiceiului Porții care, în general, păstra în preajmă pretendenții, ca o permanentă amenințare pentru domnul în exercițiu.

Din această nouă etapă din viața familiei domnești s-au păstrat alte scrisori redactate de această dată de Mihnea, în limba turcă și adresate înalților demnitari de la Constantinopol în scopul redobândirii domniei. Prin aceste scrisori el promitea sume de bani și cadouri costisitoare. La capătul a doi ani de zile, Mihnea reușește să reia domnia. Țării Românești. Datoriile pe care le făcuse sunt imense. La acestea se adăugau și datoriile fostului domn (Petru Cercel) pe care trebuia să le plătească.

²⁸ Ibidem, p. 22.

²⁹ Ibidem, p. 22.

³⁰ Ibidem, p. 53.

³¹ Ibidem, p. 58.

Într-o scrisoare din 22 aprilie 1587 Doamna Ecaterina îi explică Mariei Adorno care fuseseră cauzele mazălirii lui Petru Cercel, mulțumind lui Dumnezeu și Fecioarei: *“Pentru că a venit acel nelegiuit și a amestecat lucrurile...a prăpădit și a sărăcit lumea și a calicit aici însăși țara...Dacă l-a văzut sultanul cum strică țara a trimis de l-au chemat să vie la Poartă...ci acela a luat ce a avut și a fugit...și noi am venit și am găsit că avea datorii de 889 poveri de 'aspri...și sultanul a orânduit ca precum a luat Mihnea Voievod domnia lui să plătească și datoriile lui”*³².

Putem aprecia o valoare destul de mare a acestei datorii, tocmai pentru că Doamna Ecaterina menționează suma cu precizie. Cu toate acestea trebuie să ținem cont de devalorizarea asprului constatată pentru această perioadă pe piața monetară.

Relațiile de familie și viziunea asupra mediului românesc

La cererea Marioarei de a veni să locuiască cu ea, Ecaterina îi răspunde că *“...dacă aş crede că e de cuviință, aş fi trimis să te aducă, însă aici în țara aceasta au oamenii deprinderi nenorocite și nu poți locui aicea...”*³³. Această atitudine este de înțeles dacă ne gândim din ce mediu provenea mama lui Mihnea și care era diferența de cultură și civilizație între Constantinopol și București. Într-adevăr ea se vede superioară din acest punct de vedere față de autohtoni, scriind la un moment dat că: *“aici locuitorii sunt oameni sălbatici”*³⁴. Deși era de origine italiană ea nu cunoștea această limbă și de aceea o roagă pe sora ei să îi scrie în grecește că *“aici nu sunt oameni care să cunoască limba francă”*³⁵. Și aceasta are o explicație deoarece ea a trăit toată viața la Constantinopol și numai frații ei și Marioara au locuit la Veneția, pentru ea limba maternă rămâne limba greacă, ce se vorbea la Constantinopol, italiana fiind limba familiei. În această viziune Doamna Ecaterina îl educă pe Mihnea; cultura greacă, ortodoxia și supunerea față de turci definind liniile generale ale mentalității unei *mezzo-italience grecizate*³⁶. Încă de la început, când a venit ca Doamnă în Țara Românească, s-a adaptat obiceiurilor locului, conștientizând că asta face parte din noul rol pe care și-l asumă în calitatea de soție a domnului Alexandru al II-lea Mircea.

La o nouă cerere a Marioarei de a veni în țară alături de ea, refuzul a fost motivat de faptul că sora sa era de religie catolică și că oamenii de aici nu pot înțelege cum o rudă a domnului merge la altă biserică³⁷.

³² Ibidem, p. 62 și 69.

³³ Ibidem, p. 21. De asemenea într-o altă scrisoare Ecaterina explică: *“pentru că ești francă și alta pentru că așa este locul, că gonesc pe domni și nu e moștenirea noastră părintească”*, p. 27.

³⁴ Ibidem, p. 30.

³⁵ Ibidem, p. 15.

³⁶ Nicolae Ghinea, *La famille...*, p. 391.

³⁷ N. Iorga, *Contribuțiuni...*, p. 21.

Relațiile de familie au cunoscut și momente tensionate, precum și mici neînțelegeri între membrii ei. La un moment dat Maria Adorno se plânge într-o scrisoare că Lucreția nu o recunoaște de soră.³⁸ Din altă scrisoare aflăm că Doamna Ecaterina era nemulțumită de atitudinea lui Ioan de Marini Poli, soțul Prepiei, care făcea excese în îmbrăcăminte. Fratele lui Ioan, Pascal, îi justifică atitudinea prin faptul că făcea parte din familia domnească și trebuia să se ridice la acest statut chiar dacă pentru aceasta făcea mari oheltuieli.³⁹ Același Pascal de Marini Poli o îndeamnă pe Maria Adono să aibă încredere în Prepia și în nepotul ei Mihnea, om blajin și milos, care moștenise aceste trăsături de la mama sa.⁴⁰

Doamna Ecaterina obișnuia să cumpere de la Veneția prin intermediul surorii sale, bijuterii, stofe scumpe, argintărie și obiecte de ceramică fină. Chiar dacă locuia într-o țară săracă, statutul său îi impunea un anumit mod de viață, de care, evident, nu era străină. De asemenea, în câteva scrisori Doamna Ecaterina i-a cerut Mariei Adorno să îi trimită pentru Mihnea, *“doi căței mici, de fătă dintre cei de rasă bună, bărbat și femele”*⁴¹. Obiceiul curților regale occidentale nu era străin curții domnești de la București, care a adoptat fastul și frumusețea lor, chiar dacă nu putem vorbi decât de o încercare timidă de a ține pasul cu moda vremii.

După ce a adoptat religia islamică, Mihnea - Mohamed, trecut de 30 de ani, a avut din harem patru copii⁴²: doi fii (Ibrahim și Mustafa) și două fiice (Caise și Ihuma)⁴³. Scrisorile sale din această perioadă au în locul crucii numele Profetului iar data după Hegiră. Totuși, câteva scrisori din ultimii săi ani de viață au fost redactate în limba greacă și erau adresate mătușii sale de la Veneția. Din ele relese clar interesul pentru Radu Mihnea, fiul său aflat în grija Mariei Adorno: *“te rog să-mi scrii mai des și îngrijește-te să fie copilul sănătos, ca să învie numele meu...ca să se deprindă, să capete obiceiuri bune, să se învețe a vorbi cu lumea, să fie cuminte, să facă cinste după cum se cade, după regulă”*⁴⁴. Am putea crede că aceste cuvinte aparțineau Doamnei Ecaterina. Mihnea rămânea prizonierul educației primite, care reflectă foarte bine mentalitatea mamei sale, conservatoare și intolerantă care se formase cu mult timp în urmă într-o colonie italiană din

³⁸ Ibidem, p. 56.

³⁹ Ibidem, p. 92.

⁴⁰ Ibidem, p. 91, 94 caracterizarea îi aparține lui Pascal de Marini Poli: ... *“dar domnul Mihnea e așa de blajin și milos că de multe ori pentru dreptate nu poate face altfel decât să osândească la moarte oameni și de milă pe de altă parte pune să se roage pe potrivnici să-i ierte, firește când sunt lucruri vrednice de dreptate și de milă”*.

⁴¹ Ibidem, p. 21.

⁴² N. Iorga, *Frații păgâni ai lui Radu Mihnea*, în “Revista Istorică”, 1924, nr.4-6, p. 81.

⁴³ Zotta Sever, *Doi frați păgâni ai lui Radu Mihnea, călugări în Moldova*, în “Revista Arhivelor”, vol. I, nr. 1-3, București, 1924-1926, p. 136-141.

⁴⁴ N. Iorga, *Contribuțiuni...* p. 103.

Constantinopol și se transformase la contactul cu mediul românesc. Cu atât mai puțin nu putem explica trecerea lui la credința islamică.

După ce a reușit să obțină domnia din nou și să îi înlăture pe pretendenții iviți, Mihnea al II-lea a ridicat un altar la biserica San Maffio din Murano în 1590, pentru a mulțumi sfântului Apostol Matei. Altarul are următoarea dedicație: *“Lui Matei, Apostolul și Evanghelistul Domnului nostru Isus Christos, Ioan Mihnea, din familia regală a Corvineștilor, fiu al lui Alexandru, nepot de fiu al lui Mihnea cel Rău, strănepot al lui Radu, voievod al Munteniei, țară de dincolo de Dunăre, în Dacia colonie romană, când a înțeles că prin ajutorul acestui sfânt a fost statornicit iarăși, cu mila lui Dumnezeu, în scaunul părintesc”*.

*“Prin îngrijirea mătușii sale de mamă, Maria Adornoa Vallarga, constantinopolitană din Pera, colonie genoveză, ca să fie dovadă și despre binefacerea Apostolului față de Mihnea și despre împlinirea făgăduinței făcute de Mihnea pentru dânsa. 1590”*⁴⁵. Inscripția oferă o serie de informații și mai ales viziunea personală a domnului despre genealogia familiei sale, despre credința creștină. Evident strămoșii prezentați sunt în parte cei reali, iar utilizarea acestor nume a avut și rolul de legitimare a revenirii pe tronul Țării Românești.

Aceste fragmente selectate de noi din corespondența familiei Ecaterinei Salvaressa, mama voievodului Mihnea al II-lea, ilustrează câteva crâmpoie din viața cotidiană a casei domnești muntene de la sfârșitul secolului al XVI-lea.

QUELQUES ASPECTS SUR LA VIE QUOTIDIENNE DE LA FAMILLE DE MIHNEA II, QUI SE RÉFLÉCHISSENT DANS UNE CORRESPONDANCE PRIVÉE DE L'ÉPOQUE

- Résumé -

La correspondance privée est resté une source historique peu utilisé par des historiens parce-que, pendant le Moyen Age roumain, elle était très rare, on peut dire qu'elle nous manquent.

L'analyse attentive des lettres adressées par la princesse Ecaterina Salvaressa, mère du prince Mihnea le IIème, à sa sœur, Maria Adorno Vallarga nous offre quelques images de la vie quotidienne de la famille princière valache à la fin du XVIème siècle.

Le context politique, les relations entre les membres de cette famille, leur coutumes, l'aide réciproque et toutes les questions qui concernent la santé sont quelques aspects qui sont relevés par cette série des lettres.

⁴⁵ Ibidem, p. 67.